
Prisutnost Crkve u društvu

Prije nekog vremena poznate njemačke bulevardrske novine *Bild* na vidnome su mjestu objavile tekst molitve Očenaš. Taj visokotiražni list žutog tiska zacijelo nije to učinio iz razloga da podigne ukus svojih čitatelja, još manje sa svrhom da ih upozna s kršćanskim sadržajima. Bila je to jednostavno svojevrsna reakcija na jednu medijsku blamažu koja se tih dana dogodila. Naime, u poznatoj kviz-emisiji pred milijunskim gledateljstvom ni jedan od deset kandidata nije uspio napamet izreći temeljnu kršćansku molitvu Očenaš. Sramota - ili zapravo odraz stvarnog stanja sveprisutne i dobrano uznapredovale dekristijanizacije u toj zemlji velike kršćanske tradicije i vrlo razvijenog crkvenog života? Jedan će čitatelj u drugim novinama ustvrditi kako je slabljenje vjere i njezino potiskivanje iz javnoga prostora već odavno počelo pa taj drastični primjer temeljnog vjerskog neznanja zapravo ne iznenađuje, nego je tek završni čin masovnog odmetanja od Boga. Eto, primjerice, Savezni kancelar i cijeli niz njegovih ministara ispustili su prilikom prisege formulaciju "Tako mi Bog pomogao". Veliki broj ljudi očito izostavlja Boga iz svojega životnog obzora, više ga ne spominje niti s njim računa u osobnom i javnom životu pa ni u tako ključnim trenucima kao što su preuzimanje odgovornosti za sudbinu društva i države. Nije stoga nikakvo čudo da su kršćanski simboli, obredi i sakramenti Crkve mnogima postali strani i nerazumljivi. Tako se prvi put dogodilo da je salzburški nadbiskup u jednoj župi svoje nadbiskupije odbio podijeliti sakrament potvrde jer su pripravnici te obrede izrugivali i profanirali.

Hrvatska, čini se, želi poslušno slijediti i ove trendove potiskivanja vjere iz javnosti po uzoru na svoje zapadno okruženje. U tom je pogledu znakovit nedavno provedeni popis pučanstva u kojemu, prema volji vladajućih, građani nisu bili dužni odgovoriti jedino na pitanje o svojoj vjerskoj i nacionalnoj pripadnosti. Svakoj je državi pa i našoj, barem zbog nekih praktičnih i pravnih razloga, potrebno i korisno saznati religiozna uvjerenja njezinih građana da bi mogla valjano urediti odnose s vjerskim zajednicama i jamčiti njihove vjerske slobode. U spomenutom popisu tražili su se odgovori na

mnoštvo čak i banalnih stvari, no Vladu očito nije zanimalo koliko u zemlji ima katoličkih i drugih vjernika odnosno nevjernika.

Teško je zamisliti da bi razlog takva tretmana vjerskog uvjerenja bila sumnja odgovornih u osnovnu demokratsku snošljivost i zrelost vlastitih građana da se slobodno izjasne glede svoje religiozne pripadnosti. Posrijedi je zacijelo naslijeđeno shvaćanje religije iz prošloga komunističkog razdoblja, prema kojemu je vjera privatna stvar pa prema tome za javnost, kulturu, moral i sveukupni politički i gospodarski život nevažna i u biti nepotrebna. To naslijeđe koje po nekadašnjim ideološkim obrascima i danas vjeru želi ograničiti višemanje na privatni prostor pojedinca, zapravo je na istoj crti sa stavovima zapadnoga liberalizma, koji religiozna uvjerenja doduše štiti i poštuje dok se izražavaju u privatnosti, no čim stupe u sferu javnosti, sumnjiče se da ugrožavaju slobodu.

Kršćanska poruka spasenja upućena je čovjeku u njegovoj osobnosti i društvenoj situiranosti. On je istodobno pojedinac i društveno biće koje se ostvaruje u zajednici. Božji poziv i ponuda u Kristu smjera na posvemašnje oslobođenje čovjeka od svih njegovih otuđenja i robovanja, izvanjskih i unutarnjih, društvenih i osobnih. Tko mu se otvori i prihvati ga, preporuča se snagom Duha, biva prihvaćen u zajedništvo s Bogom, utkan u nove međusobne odnose i poslan da to novo iskustvo vjere javno svjedoči i živi. Crkva kao kvasac i sredstvo novoga čovječanstva trajno je poslana u svijet da svim ljudima posreduje Božju istinu i ljubav. Kršćanskoj vjeri svojstvena je zadaća da prožima, pročišćuje, uzdiže i oplemenuje ne samo pojedinca u njegovoj privatnoj sferi nego i cjelokupnu društvenu stvarnost ljudske zajednice. Zato joj je društvena i javna dimenzija neotuđiva pa bi njezino zanemarivanje vodilo izobličenju vjere i redukciji evanđelja.

Naša se Crkva u aktualnom trenutku mora suprotstavljati ponovno prisutnim pokušajima da ju se izvana potisne iz društvene javnosti. Pritom se ona treba odupirati i unutarcrkvenim napastima, kako onima koji izbjegavaju da kao kršćani preuzmu odgovornost za izgradnju hrvatskog društva, vođeni kršćanskim duhom, tako i onima koji se nekritički odveć priklanjaju pojedinačnim političkim opcijama. Svakako aktivna, nadahnjujuća i korigirajuća prisutnost kršćana u modernom društvu svakako je od presudne važnosti, jer će Crkva najbolje preko njih vršiti svoje osobito poslanje: braniti slobodu i dostojanstvo svakoga čovjeka, zauzimati se za pravdu i mir, svjedočiti opće bratstvo i ljubav. Crkve u zemljama u prijelazu već cijelo desetljeće mukotrпно traže odgovor na temeljno pitanje svojega repozicioniranja, tj. novoga načina svoje prisutnosti i uloge u demokratskim društvima. Očito se tijekom proteklog vremena nakon

demokratskog preokreta znatno promijenila kultura i način življenja ljudi kao i cjelokupni društveni kontekst. Ako budno osluškuje znakove vremena i na njih želi odgovoriti, Crkva i sama mora mijenjati svoj sadašnji, umnogome neprimjereni stil života. Način ophođenja i djelovanja unutar crkvene zajednice i prema vani treba uskladiti s novim uvjetima suvremenog življenja, ne dovodeći u pitanje njezinu temeljnu strukturu. Bez te nimalo lake prilagodbe pristupa, ponašanja i komuniciranja izgubit će sposobnost da bude djelotvorni Božji znak i sredstvo spasenja za ljude našega vremena. Povrh toga, naš sadašnji izboreni stupanj slobode valja stalno snažiti i braniti od padova u nove zarobljenosti i sljepila. Već se često potvrdilo iskustvo da se bez upornog i dosljednog zauzimanja za socijalnu pravdu među najširim slojevima u društvu ne da očuvati sloboda i mir. Kome je dakle istinski stalo do slobode, taj mora poraditi na promicanju i ostvarivanju pravde među ljudima. S obzirom na to presudno područje kršćanske solidarnosti s ugroženima svake vrste, naša crkvena svijest, uz pozitivne primjere, ima podosta nedostataka i znatnih slabosti. Ona je zbog polustoljetne sputanosti još uvijek neprimjereni razvijena, nedomišljata a samo djelovanje nedostatno je organizirano. Jačanje pak ovoga društvenoga služenja Crkve trenutačno je jedna od njezinih glavnih zadaća ako želi razvijati svoju prepoznatljivu i njoj sfecičnu prisutnost u društvu.

Paul M. Zulehner govoreći o traganju Crkve za svojim novim mjestom u društvu, navodi nekoliko ključnih načina kako crkvene zajednice u tranzicijskim zemljama mogu razvijati svoju socijalnu snagu (P. M. Zulehner, *Kirchen Ost(Mittel)Europas auf der Suche nach ihrem gesellschaftlichen Ort*, u: *Ost-West. Europäische Perspektiven* 1, 2000., 94-106, ovdje 97): Prvo, već prokušanim pastoralnim djelovanjem valja hraniti i jačati u vjericima unutarnju snagu vjere iz koje izrasta solidarnost te sposobnost za dijeljenje i preraspodjelu nepravedno raspoređenog društvenog bogatstva. Ako je bitni izraz vjere ljubav, onda se može reći da vjera uistinu *solidarizira*. Drugo, Crkve mogu postati glas malenih, zakinutih, diskriminiranih, dakle socijalna savjest društva preko glasa biskupa, ali još više izgradnjom i osposobljavanjem kršćanskih laika koji će na tom polju djelovati. Nadalje, osobito važnim pokazuje se crkveno poticanje tzv. inteligencije. To podrazumijeva crkveni rad oko formacije kršćanskih laika koji će se potom angažirati u različitim područjima politike, gospodarstava, kulture, znanosti i dr. Za vrijeme komunizma bilo je posve nemoguće takve vodeće ljude u društvu kršćanski usmjeravati. Najzad, tu je poticanje odgovorne slobode kao temelja demokratske svijesti u društvu.

Početak ove godine papa Ivan Pavao II. poslao je svim vjernicima apostolsko pismo "Ulaskom u novo tisućljeće" (*Novo millennio ineunte*, KS, Zagreb, 2001.), u kojemu promišlja i sažimlje poticaje Duha Crkvi na početku novoga tisućljeća i uobličuje ih u konkretne smjernice za pastoralno djelovanje. Temeljno nadahnuće kršćanskoga poslanja jest zapovijed ljubavi iz koje proizlazi obveza da budemo svjedoci ljubavi (br. 42-57) zauzeti djelatnom i konkretnom ljubavlju prema svakomu čovjeku. Nju ćemo ispuniti, nastavlja Papa, ako prepoznamo Krista na licima svih onih s kojima se On osobito htio poistovjetiti. Na tome se zaista mjeri naša pravovjernost Kristu i prokušava snaga služenja Crkve i u našoj današnjoj društvenoj zbilji.

Nediljko A. Ančić